

Being an Organ Donor

(1) שו"ת מנחת אשר חלק ג סימן קכב

זה לאחרונה קדרו השמים ועלה המוות בחלוננו כאשר רוצחים שפלים אויבינו בנפש מבני ישמעאל חדרו לבית כנסת רצחו ולא חמלו והקדושים עלו כסערה השמימה בהיותם עטופים בטליתות ועטורים בתפילין בין הנרצחים היה מי שנלחם ברוצחים והטיח בהם כסאות וספסלים עד שרצחוהו נפש קרוב לוודאי שבזכותו ניצלו רבים והספיקו לברוח ולדאבון לב נרצח הוא הי"ד ושאלו חבריו האם עשה כדין כאשר הכניס עצמו לסכנה נוראה ע"מ להציל אחרים

(2) טור חושן משפט הלכות שמירת נפש סימן תכו

ב והרמב"ם כתב הרואה שחבירו טובע בנהר או שלסטין באין עליו ויכול להצילו או שישכור אחרים להצילו או ששמע שאנשים מחשבים עליו רע ולא גילה לאוזן חבירו והודיעו או שידע באנס שהוא קובל על חבירו ויכול הוא לפייסו בגלל חבירו ולהוציא שטנה מלבו ולא פייס וכל כיוצא בזה עובר על לא תעמוד על דם רעך ואם מצילו הרי כאילו קיים עולם:

(3) בית יוסף חושן משפט סימן תכו

וכתבו הגהות מיימונית (דפ' קושטא) עבר על לא תעמוד וכו' בירושלמי מסיק אפילו להכניס עצמו בספק סכנה חייב ע"כ ונראה שהטעם מפני שהלה ודאי והוא ספק:

(4) שו"ת רדב"ז חלק ג סימן תרכז (אלף נב)

(אלף נב) שאלת ממני אודיעך דעתי על מה שראית כתוב אם אמר השלטון לישראל הנח לי לקצץ אבר אחד שאינך מת ממנו או אמית ישראל חבירך. יש אומרים שחייב להניח לקצץ האבר הואיל ואינו מת והראיה מדאמרינן בע"ז חש בעיניו מותר לכוחלה בשבת ומפרש טעמא משום דשורייני דעינא בלבא תליא משמע הא אבר אחר לא והשתא יבוא הנדון מק"ו ומה שבת החמורה שאין אבר אחד דוחה אותה היא נדחית מפני פקוח נפש אבר אחד שנדחה מפני השבת אינו דין שתדחה מפני פקוח נפש ורצית לדעת אם יש לסמוך על טעם זה:

תשובה זו מדת חסידות אבל לדין יש תשובה מה לסכנת אבר דשבת שכן אונס דאתי משמיא ולפיכך אין סכנת אבר דוחה שבת אבל שיביא הוא האונס עליו מפני חבירו לא שמענו. ותו דילמא ע"י חתיכת אבר אעפ"י שאין הנשמה תלויה בו שמא יצא ממנו דם הרבה וימות ומאי חזית דדם חבירו סומק טפי דילמא דמא ידידיה סומק טפי. ואני ראיתי אחד שמת ע"י שסרטו את אזנו שריטות דקות להוציא מהם דם ויצא כ"כ עד שמת והרי אין לך באדם אבר קל כאוזן וכ"ש אם יחתכו אותו.

ותו דכתיב דרכיה דרכי נועם וצריך שמשפטי תורתנו יהיו מסכימים אל השכל והסברא ואיך יעלה על דעתנו שיניח אדם לסמא את עינו או לחתוך את ידו או רגלו כדי שלא ימיתו את חבירו הלכך איני רואה טעם לדין זה אלא מדת חסידות ואשרי חלקו מי שיוכל לעמוד בזה ואם יש ספק סכנת נפשות הרי זה חסיד שוטה דספיקא ידידיה עדיף מוודאי דחבריה. והנראה לע"ד כתבתי:

Being an Organ Donor

5) שו"ת מנחת אשר חלק ג סימן קכג

י"א דאינו מחוייב אבל רשאי הוא כיון שאינו אלא מסתכן סכנה מסויימת וחבירו נמצא בסכנה גמורה כ"כ הסמ"ע בחו"מ סימן תכ"ו סק"א וכ"כ בשו"ע הרב סימן שכ"ט ס"ח וכך דעת רבים מן האחרונים.

6) תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת תרומות פרק ח

רבי אימי איתצד בסיפסיפה אמר ר' יונתן יכרך המת בסדינו אמר ר' שמעון בן לקיש עד דאנא קטיל אנא מתקטיל אנא איזיל ומשיזיב ליה בחיילא

7) שו"ת מנחת אשר חלק א סימן קטו

והידוש עצום כתבו בזה בעל אור החיים בספרו ראשון לציון סימן קנ"ה ובשו"ת הלכות קטנות ח"א סימן רכ"ט דאף שרבי עקיבא לימד חייד קודמין לחיי חברך זה אלא היתר אבל לא חובה ורשאי האדם למסור את נפשו למיתה כדי להציל חבירו אך אין זה דעת רוב הפוסקים שהבינו שהלכה זו חובה היא ולא רשות בלבד

8) שו"ת מנחת אשר חלק ג סימן קכג

והנראה עיקר בזה דאין הדבר תלוי אלא בדרגת הסכנה שהמציל חושף את עצמו אליה דאם סכנה גמורה היא וקרוב לסכנה שעל הניצל קרוב הדבר דיש בזה איסור וכמבואר לעיל אם הסכנה קטנה ומירב הסיכויים שיזכה להציל חבירו ושניהם יחיו מדת חסידות היא אף שאין בזה חיוב

וכאשר הסכנה למציל זניחה ביותר קרוב הדבר שחיוב גמור הוא ושומר מצוה לא ידע דבר רע

ודרד זו נראית עיקר בעיני כי מלבד שהיא מיישבת ומאחדת את דברי הפוסקים והראיות שהביאו מסוגיות שונות ומלבד שהיא נסמכת מדברי הרדב"ז היא גם מתיישבת על הלב יישוב גמור בסברא כמובן לכל ישר דעת

ומשו"כ נראה דכאשר מדובר בתרומת מח עצם שהסכנה לתורם היא כמעט אפסית אף אם נניח שיש בתרומה זו סכנה רחוקה חיוב גמור הוא בנוגע לתרומת כליה לולי דמסתפינא מחבראי היה לבי נוטה שהיום חיוב גמור הוא דכל המחקרים מוכיחים שהסכנה לתורם קטנה מאוד וכמעט זניחה והסיכוי להציל גדולה מאוד

9) שו"ת מנחת אשר חלק ג סימן קכב

ב הנה רבים מן האחרונים כבר כתבו דבשעת מלחמה יש דינים אחרים בהלכות פיקוח נפש

Being an Organ Donor

ונראה דאין זה דוקא בחיילים המשרתים בצבא המלחמה אלא אף בכל מי ששמלא תפקיד חיוני שיש בו הצלת נפשות כגון שוטרים מכבי אש צוללים שתפקידם להציל אזרחים שנאבדו בלב ים מאבטחים של אנשי השלטון וכדומה כל אלה מוטל עליהם למסור את נפשם על מנת להציל את הרבים ולפעמים אף להציל את היחיד

ויסוד הדבר דכשם שבמהלך הטבעי של חיי עם לפעמים יש צורך במלחמה וללא מסירת נפש אין לנצח במלחמה ומשו"כ פשיטא לן שמותר להסתכן במלחמה כך גם פשיטא לן שחברה מתוקנת טורחת כל טרחה כדי לרפא את החולים ולהציל את אלה שסכנה רובצת עליהם וכל שעושים את כל הנדרש והאפשרי למעט את הסיכון מותר לאלה שנטלו על עצמם לעסוק בהצלה ולהסתכן כדי למלא את תפקידם ולהציל את זולתם